

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség czíme alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, félooldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, $\frac{1}{2}$ oldal 2 frt, $\frac{1}{4}$ oldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 kr.

Az előfizetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések szintén a szerkesztőhöz intézendők.

A lelkipásztori gond régi kipróbált eszközeiről.

Felolvasta a szerző a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi egyházi értekezlet szatmári közgyűlésén.

Mélyen tisztelt Értekezlet!

A lelkipásztori gond régi kipróbált eszközeiről szándékozom egyet-mást elmondani. Nem azért mintha lelkésztársaimat talán oktatni vagy buzdítani akarnám hanem inkább azért, hogy szerény tapasztalataimat és gondolataimat e népes, díszes értekezlet nagybecsű véleményével összevetve, magam nyerjek okulást és hivatali pályám hűségese folytatására erőt, kitartást, buzgóságot.

A bírálat szerény felolvasandó munkámra némileg már előlegezve van. A Prot. Egyh. és Isk. Lapban Pokoly József kolozsvári theologiai tanár úr még juniusban megírta, hogy példáimat legalább egy félszázaddal ezelőtti időből kell vennem, mert, hogy a mai generáció kezében azok a régi és kipróbált eszközök nem igen válnak be: azt a vegyes házasságok reverszálisairól szóló szomeru szám adatok eléggé igazolják.

Nos, hát betöltöm a bíráló kedvét. Példáimnak legalább némely részét ötven év előtt szerzett gyermekkori és azóta is gyarapított tapasztalataim köréből veszem; de ezek mellett némelyekkel visszamegyek a reformáció űs korára, sőt még tovább, az első keresztyén századokba. Ha aztán az így ajánlandó eszközök a mai generáció kezében nem válnak be, annak nem én leszek az oka, hanem valószínűleg maga ez a generáció.

Nem szándéksom az evangelizáció

és belmissió név alatt újabb időben szokatlan hévvel ajánlgatott eszközök értékét ócsárolni. Egyszerűen azt mondom reájok Gamáliellel: *„Hagyjatok békét nékiek, mert ha emberektől van e tanács és dolog, semmivé lesz, ha pedig Istentől van, ti fel nem bonthatjátok“* (Csel. V. 38. 39.) Csak azt fűzöm még hozzá röviden, hogy azon sem esudálkozom, ha némely érdemes lelkésztársaim úgy vannak ezekkel az eszközökkel, mint Dávid volt egykor a ráadott pánczéllal és sisakkal melyekre ezt mondá: *„nem mehetek én elő ezekben, mert nem szoktam meg“* (Sám. XVII. 39).

1. A lelkipásztori gond egyik régi kipróbált eszköze a *gyülekezet ismerése*. Ezt — mint tudjuk — maga Krisztus urunk ajánlotta tanítványainak, ezt mondván: *„Én vagyok ama jó pásztor és ismerem az én juhaimat és azok is ismernek engem“* (Ján. X, 14.) Kétségtelen, hogy ezek a szavak nem valami általános áttekintést nyújtó, hanem egyenként való kölesönös ismeretségre utalják a lelkipásztort és a hiveket. Olyan formára, mint Idvezítőnk a hogy betért Zákéushoz, eljárt Bethániába Lázárékhöz, beszélt Márthával, Máriával és társalgott a publikánusokkal. Vagy mint Pál apostol mondotta az Efézusbeli hiveknek: *„Én semmi előtt nem vonogattam magamat, a mi nektek hasznokra való volt, hogy azokat nektek ne hirdetem és hogy ne tanítanálak titeket közönséges helyen és házanként“* (Csel. XX. 20.)

Nagyon jól tudjuk mindannyian, hogy minél közelebből ismeri a lelkész gyülekezete egyes családait s a családok egyes tagjait, azoknak helyzetét, korát, gondolkodását, szokásait, lelki szükségzeit, erényeit, bűneit: annál épületesebb egyházi beszé-

deket tarthat. Mert ilyen alapos ismeretség nélkül, csak olyan általánosságban foly szét beszéde, mint egy idegen legátusé, kinek predikációja talán gyönyörködtethet, de építő hatásúvá lenni nem is akar. A jó lelkésznek úgy kell ismerni a hallgatók lelkét, mint az orvosnak betegei érlüktetését, vagy a zenésznek hangszere hurjait. Ugy lesz beszéde az egyesekre is ráillő, az egyetemes épülést is előmozdító. Azt hiszem, ebben kiki teljesen egyet ért velem. De önként előáll az a kérdés: hogyan tegyen szert a lelkipásztor e szükséges ismerettségre?

Annak igen természetesen sok módja van s vagy az egyéntől vagy a viszonyoktól függ, melyiket válassza az ember? A belmissió szóvivői a házankénti látogatást ajánlják, mások azt mondják, hogy ez sem nem szükséges, sem nem hasznos. Feltétlenül szükségesnek épen én sem tartom, de hasznos voltát nem tagadhatom.

Kisebb egyházakban rendszeresen hamar megismeri a lelkész gyülekezete apraját, nagyját. Csak egy kis hajlam, jóakarát, meg kötelességérzet kell hozzá. Keresztelés, jegyváltás, lakadalom, névnap, temetés, halotti tor, meg egyéb társas összejövetelek önként ajánlkoznak az ismerettségre. Iskolalátogatások, konfirmációi oktatás, betegek meglátogatása, egyházi gyűlések s több ilyenek szintén kedvező alkalmakul szolgálnak. A provent-szedés már, bizony, nem kedves, de a lelkekbe is belátást engedő alkalom.

E szerint a kölcsönös ismeretséget meg lehet kötni a hivekkel, ha házanként fel nem keressük is őket. Hanem a lelkekre való hatás csakugyan a családokban való megjelenések által nyer közvetlen erőt. Jól emlékszem rá, hogy nekem a papi pályára való kedvet, lehetőséget és alkalmat tulajdonképpen az adta, hogy néhai lelkészünk, boldogúlt Kovács János bátyánk nem csak az iskolában meg az általa nagy buzgósággal végzett konfirmáció alkalmával, hanem otthon, nehéz viszonyok közzé jutott családunk körében is bizalmasan, szeretettel érintkezett velem. Így történt, hogy 18 éves felnőtt koromban mentem tanulni gymnasiumba s tanítással keresve kenyeremet, Isten segédelmével kitanulhattam. A lelkész voltaképen nem tudhatja, hol és mikor tűnik ki tényleg az ő szívélyes látogatásainak s híveivel való személyes érintkezéseinek haszna. De

hallania kell az Ur szavát, ki így szól hozzá Ezékiel próféta által: „*Órállóul adtálak én téged az Izrael házának!*“ (Ezék. III. 13). És meg kell figyelnie a lelkipásztorkodástan egyik nagynevű írójának, Oesterseenek a többek közt ezt az intelmét: „*Az eredményért nem mi vagyunk a felelősök, hanem a kitartó igyekezetért minket nyugtat meg az öntudat.*“

Az az ellenvetés, a mit némelyek fel szoktak hozni, hogy t. i. a látogatások alkalmával kellemetlen családi jeleneteknek lehetne tanuja a lelkész, nem bir nagy súlylyal, sőt könnyedén ellensúlyozható az által, hogy hátha éppen a legkellemesebb fogadásra talál?

Külföldön az ilyen látogatások, úgyszólván rendszeres gyakorlatban vannak. A mi népünk még nincs hozzászokva, de lassanként bizonynyal megszokná s jó neven venné. Uj lelkésznek mindenesetre ajánlatos. Többen próbálták és jó bizonyosságot tesznek róla. En is próbáltam s nagyon jól esett a lelkemnek, mikor pl. egy-egy kegyes özvegyet a bibliából vagy a Keresztyén Tanításokból olvasva találtam, meg az iskolás gyermekeket otthon is tanúlgatni láttam.

Most is eljárók én olykor magam, olykor a feleségemmel együtt sok házhoz, szegényhez, gazdaghoz egyaránt, különösen ahol beteg vagy egyéb baj van s részvételre vagy segítségre lehet szükség. Elmegyek a családi örömneperekre is; részt veszek a multságokban, egyházi bálokban, tánczvigalmakban; nem ugyan a multság kedvéért, mert abból bizony már kivénültem, hanem egyházunk érdekében azért, hogy hiveimmel, meg jóakaratu kath. testvéreinkkel a kölcsönös, barátságos összeköttetést fentartsam.

Kis városban vagy éppen falun ez a lelkipásztori tekintély teljes megóvásával lehetséges. De a nagy népességű egyházak lelkészei legjobb akaratuk mellett sem tehetik meg. Ott, ahol egy-egy lelkészre 6—7—8—10 ezer lélek esik, sőt több is, ilyen személyes lelkipásztori gondot még képzelni is képtelenség. Mert, hogy Petőfi népies kifejezésével éljek, valamint a puska-golyóbis kétannyira nem megy, mint a mennyire megy: akképpen az ember se tehet többet, mint a mennyit ideje és ereje enged.

Az új egyházpolitikai törvényekkel bekövetkezett helyzet sürgősen követeli e

nagy akadály elhárítását. Ha valódi cura passoralist követelünk, egy lelkész keze alá 2—3 ezer lélekből álló ekklezsia már tulságos nagy. Ennyiről családkönyvet vezetni, velök folytonos érintkezésben lenni, lelki szükségeiket ismerni és átérezni, a többi hivatalos teendő mellett, bizony, nem könnyű. S mit mondjunk arról, ha négy-öt lelkész gondja alatt 30—40 ezer ember áll, a nélkül, hogy be lenne osztva? Természetes, hogy ott a lelkész csak predikál, de kura pásztoralist nem, csak úgy nagyjából ha végezhet.

Nem időzöm tovább e tárgynál. Egyszerűen idézem *Eröss Lajos*, püspökladányi derék lelkésztársunk szavait, melyek szerint „*az a ki nálunk a nagy egyházközségek (parochiákra való) felosztásának szükségét be nem látja: az vagy vak vagy rossz akaratu ember.*“ (Uj Óramutató 94. lap)

2. Második kipróbált eszköze a lelkipásztori gondnak az *önzetlen felebaráti szeretet* gyakorlása. Pál apostol ezt mondá önmagáról: „*Ha jövődöt tudnék is mondani és minden titkokat és minden bölcsességet tudnék is, és ha egész hitem volna is ugyannyira, hogy a hegyeket elvinném helyekről, ha szeretet nincsen én bennem, semmi vagyok.* (I. Kor. XIII. 2.)

Az apostolok munkálkodása, az első keresztyén egyházközségek élete, a nagy reformátorok tettei, magyar hitvallóink szilárd jelleme, szabadsághőseink küzdelmei egyaránt mind arra utalnak, hogy szent vallásunk alaptörvénye az Isten és felebarátaink iránt való igaz szeretet. Ebben sugárzik össze mint egy góczpontban a többi erény ragyogó fénye. Ebben domborodik ki, mint drága gyöngy, a gyöngytermő csiga kagylójában, a valódi lelkipásztori jellem. A ki csak hirdetné a szeretetet, de nem gyakorolná és életével nem bizonyítaná, annak szava csak olyan lenne, mint a zengő érczé és pengő czimbalomé.

Helyesen írta meg régente Nagy Gergely pápa „Lelkipásztorsági könyvé“-ben, hogy: „A lelkipásztor kitűnő legyen cselekedeteiben, hogy életével mutassa meg hiveinek az élet útját s a nyáj, mely pásztorának szavaihoz és életmódjához szabja magát, inkább példái, mintsem szavai után indulva kövesse nyomdokait. A ki ugyanis már állásánál fogva köteles a legjobban mondani, az éppen úgy köteles a legjobb példával is előmenni, Mert könnyebben hat a hallgatók szívébe a szó,

mely a szóló élete által van ajánlva, miután így a mit szóval parancsol, példájával annak véghezvitelét is előmozdítja.“

Ezért jó volna idejekorán, pl. mint róm. kath. testvéreink teszik, már a VII. osztályba lépő gymnasiumi tanulók közül kiválogatni a papságra alkalmas növendékeket, kiket erre a pályára már akkor legalább némileg felismerhető szelídségök, jószívűségök s az emberbaráti szeretetre való hajlandóságuk különösen ajánl. Ezeket aztán az iskolai jótéteményekkel a többieknél inkább segítve úgy kellene nevelni, hogy a szeretet szép erénye, mint a gyümölcsessel a mag, együtt nőjön velök s lelkökhöz forrjon.

Közbe legyen mondva, ilyen módon talán a fenyegető lelkészhiányon is segíthetnénk.

Az emberszerető lelkész aztán tüköryanánt állana hivei előtt nemesak a szószéken, hanem az élet zajában is; valósíthatná mindazokat a szép eszméket, melyeket gyülekezete javára a körülményekhez képest jónak ítél, ha t. i. anyagi állapota is engedné. De erről alább...

Előbb elmondom egy költő papnak, Tompának, néhány verssorát, melyekben a protestáns lelkipásztor hivatását egy nemeslelkű barátnőjéhez, Pogány Karolinához irt levelében olyan megkapó szépséggel rajzolja:

„Az én pályám szép, ámbár nem ragyog:
Én az egyszerű nép őre vagyok!
Enyém jó és balsorsának fele.
Örülök, sirok résztvevőn vele.
S az elhagyott népet mi isteni,
Nevelni, oktatni, deríteni.

Kisded születik s hogy boldog legyen,
Én fohászokodok érte szívesen.
Dobogó szívű szép menyasszonyát
Elhozza az ifju felebarát,
És szívem elfogul öröm miatt
Az ünnepélyes esküszó alatt.

Kihez már a nyugalmas est közel,
A haldokló ágyához megyek el.
S ki lehullt, mint fájáról a haraszt,
A temetőbe kikisérem azt.
Ekkép velem rokon, barát a nép.
Nemes barátnóm! pályám nemde szép?“

Valóban szép a lelkipásztori pálya most is. De, fájdalom, nem vonzó többé. Nem is kell mondanom talán miért? Országszerte köztudomásu. Minél nemesebb lélekkel, szeretőbb szívvvel és emelkedettebb gondolkozással lép valaki erre az eszményi szép pályára: annál keservesebben érzi,

hogy lelke szárnyait az anyagi nyomoruság ólomsulya lehuzza a sárgaföld poráig. Hitelve nem tiltja, lelkipásztori hivatása még ösztönzi a protestáns lelkészt, hogy családot alkosson, s ha isten őt jó feleséggel áldotta meg, gyülekezete a jó papnéban egy diakonisszát, a lelkész egy hűséges segítő társat, a haza általa egy jó magyar tiszt es családnyer. De mikor azt látja a lelkész, hogy családja számára azt a kevés sovány kenyeret is, a mi a testi élet fenntartására okvetlenül szükséges, szegény hiveitől mintegy erővel kell kiesikarnia, s a szeretet, könyörület és áldozatkészség nemes munkáinak gyakorlására ha gondolna: gyermekei szájából venné ki a betevő falatot . . . nem esuda ha eltelik lelke keserőséggel és nem nevelteti fiát papi pályára.

Ötven év óta szemlélem a nyomoruságot. Már gyermek koromban hallottam, milyen panaszszal adja a földmivelő nép papjának a köből buzát, a szekér szénát, a redves nyers fát: milyen nehéz őket kihajtani szántani, kapálni, aratni, szénát forgatni meg gyűjteni vagy egyéb ilyen szolgálmányokra a papnak, mi miatt aztán viszály támad a lelkész és hivei között. Láttam olyan lelkészt, ki bele halt a küzdelemben. Látok olyan lelkésznét ki könnyeivel öntözi ma is fekete kenyerecskáját. S bár nekem magamnak, Isten jóvolta elég tisztességes helyet juttatott, fáj a lelkem az én társaim sorsa felett.

Félszázad óta Isten jóvoltából magyar hazánk is sokat haladt. Az ember ma már gőzzel utazik, napsugárral fest, villámmal üzen a föld egyik oldaláról a másikra s munkája után úgy a kézi, mint a szellemi munkás, tisztességesen elnyeri táplálékát. Csak a szegény magyar református lelkészek maradtak lenni a siralom szomorú völgyében. Oh, ha itt most ezen a diszes nagy gyűlésen föllángolna egyházunk nagyjai lelkében a hórebhegyi csipkebodor és megszólalna benne Isten szava, ezt mondván: vezessétek ki az én szolgálóimat a nyomorgattatás házából!

Rá kellett mutatnom e körülményre. Mert mikor a szeretet munkáinak gyakorlásáról, belterjesebb egyháztársadalmi mozgalmakról, belmisszióról, evangelizációról, szekták elleni küzdelmekről meg több ilyenféléről van szó: a szegény református lelkipásztorok egy circulus vi-

tiosussal állnak szemközt, mint nem régen még a színészek álltak, kikhez a közönség így szólott: „Haladjatok! majd akkor pártolunk.“ Ők ezt felelheték vissza: „Pártoljatok, majd akkor haladunk.“

Gergely Károly.

(Vége köv.)

Szegény lelkészek.*

Kétségtelenül terhes gondokkal nézünk közgazdasági viszonyaink fejlődése elé. Egyáltalán nem rózsásak a legközelebbi jövő kilátásai, sőt úgy gondolom, hogy a kiegyezés óta aligha volt oly nehéz éve a magyar közgazdasági életnek, mint az idej s egy komor, lassu válság nyomasztó sulya már is kezdi éreztetni hatását.

Ezt annak konstatálása végett bocsátom előre, hogy érzem a felelőség terhét, midőn a lelkészek anyagi ügyeinek rendezése érdekében akarom fölemelni szavamat, s különösen a protestáns lelkészek köztudomású nyomorára hívom föl ismét a közvélemény figyelmét. Azért különösen ezekére, mert a római katolikusok kevésbé érzik az inség sulyát, a mellett a püspöki kar rendezési szándoka esetleg más irányba óhajtja terelni a kérdés megoldását, a görög katolikusoké pedig, a kik családok emberek és szintén nyomorral küzdenek, majdnem teljesen analog — legalább a tényállásra nézve — a protestánsokéval.

Az 1848: XX. törvénycikk beváltása nagyon lassu léptekkel halad előre. Maga ama szerény dotáció, a mely 1868 óta inkább a jogcím elismerése, semmint komoly megoldási szándék gyanánt adatott az egyházak segítségére, nem segített a bajokon. Az utolsó két évben a komoly megoldási szándék első fecskéje gyanánt vétetett föl némi összeg a költségvetés keretébe, de ez sem nem elég, sem nem biztos, s így az 1848: XX. t. cz. imperatív intézkedéseit egyáltalában nem valósítja meg.

A ki ismeri a helyzet borzalmasan sötét voltát, a melyben a protestáns papság van, az nem csodálkozhatik, hogy a „de profundis“ szava mindennap kiáltóbbá válik; ámbár a történeti igazság szempontjából konstatálnunk kell és jólesik konstatálni, hogy ez a kiáltás sokkal régibb az egyházpólitikai kérdésnél. Sem a szigoru helyzet nem tartotta vissza protestáns lelkéseinket attól, hogy stoláris jövedelmeik elvesztésének biztos tudatában is, lemondva jövedelmeik egy részéről, szívesen támogassák a liberális reformokat: sem ma, a kétségbeesés küszöbén, nem hajlandók a revízióban keresni kárpótlást szenvedett, s reájok nyomorult sorsukban kettősen sulyos veszteségeikért. Egyhangu a visszhang Szilágyi Dezső és Tisza Kálmán legutóbbi nyilatkozataira a protestáns közélet egész mezején.

Hanem viszont annál sincs semmi természetesebb, ha ma a protestáns közvélemény feltétlenül sürgeti nemcsak a budget-tétel megfelelő emelését, hanem a protestáns lelkészek igényeinek törvényes rendezését. Törvényes rendezést azért, mert a protestáns pap az 1848-ki törvény rendelkezésének világos és félre nem magyarázható értelmezése szerint jogot követel és nem alamizsnát; biztos, évről-évre kijáró fizetés-pótlást és

* György Endrének, egytetemes egyházunk, közelebbről pedig tiszántúli egyházkerületünk egyik kitűnő vezérfőnökének e nagyérdemű cikkét a „Pesti Napló“-ból veszszük át azon óhajtással, vajha e komoly szó meghallgattársa találna széles e hazában úgy, mint különösen az ország tanácsában. Szerkesztő.

nem a törvényhozás évi megszavazásától függő — bármily jelentékeny — ajándékot.

Ezt a kérdést tehát csak törvénynyel lehet megoldani és miután megoldása szerfelett sürgős: a törvény meghozatala az, a mit feltétlenül és szünetlenül kell sürgetni.

A hozandó törvény lényege nem lehet más, mint a lelkeszi fizetések kiegészítése hatszáz forintra azonnal és fokozatosan, legfeljebb öt-tíz év alatt, nyolczszáz forintra, a mennyi a többi felekezetek alapjavadalma lesz. A vallás-egyenlőségből természetesen folyik a lelkeszek közt az egyenlő elbánás, sértés volna föltenni is azt, hogy egyenlőtlen elbánást kontemplálhat valaki, különösen ama felekezetekkel szemben, a melyeknek lelkeszei családok alapíthatnak.

Magára a fizetéspótlás folyósítására nézve sem lehet semmi nehézség a protestáns egyház szervezett önkormányzata mellett, a melynek teljesen megbízható szervezete van az anyagi ügyek kezelése czéljából.

Egyetlen komoly nehézséget képez a kiszámításnak, illetőleg a szükséglet megállapításának kérdése. A tényleges alapon e kiszámítások, megtörténtek az úgynevezett „Jelentő ívek” alapján. Egyértelmű a panasz, hogy e jelentő ívek a dolog akkori sürgősségéhez képest — hiszen báró Eötvös záros határidőben követelte az adatok beküldését — több-kevesebb felületességgel állítottak össze, s inkább csak általános tájékoztatásul, semmint biztos alapul szolgálnak. Maguk tehát a fizetési adatok sem teljesen megbízhatók s így kiegészítésre szorulnak.

De még ennél is fontosabb okok szólnak a kiegészítés mellett. Az összeírások a tényleges alapra vonatkoznak csak, tehát csak azt mutatják, hogy a létező lelkeszi állásoknak a létező adóztatás mellett mennyi évi jövedelmük van. Világos, hogy ennek egyszerű kitüntése útján a teljes hiányt megállapítani nem lehet. Kétségtelen, hogy vannak olyan egyházak is — s valószínűleg ide czéltott Szilágyi Dezső megjegyzése, — a melyek még affiliálhatók; ámbar az utolsó tíz év alatt ebben a tekintetben úgy az egyház, mint a sok vidéken ezzel elválhatatlanul egybekötött magyar nemzetiség világos kárára, nagyban és egészben a szélső határig elment a protestáns egyház. De viszont vannak egyházak, melyeknek önállósítása, szervezése már ma is égető szükséggé vált. Ez a szempont pedig lényegesen alterálja a szükséglet megállapítását s így a hiányt is.

Még nyomatékosabb az egyházi adóztatás kérdése. Ez a szempont pedig nem hagyható figyelmen kívül, különösen a túlsúlyosan megadóztatott protestáns egyházaknál, melyeknek jelentékeny része az állami egyenes adók teljes alterum tantumát fizeti, vagy még azon felül is az egyház részére, a stólaris illetékeken felül is.

Az 1848: XX. törvénycikk hozatalakor a francia rendszer szelleme egységes kultusz-adóval s a hozadék-nak lélekszám szerint felosztásával lebeghetett az akkori törvényhozók előtt. Kétségkívül ez volna a legvilágosabb, legigazabb állapot, a mely egyszerre véget vetne ama lealázó állapotnak, hogy az egyes hívők felekezetüket az anyagi terhek különbsége miatt változtatják, s egyúttal tisztán meggyőződés kérdésévé tenné a felekezet nélkül való állapotot is; de attól messze vagyunk. Az adott körülmények közt is kell azonban annyit tennünk, hogy bizonyos átlagos egyházi terhet eruálva, lehetőleg egyenlően az összes felekezetekre, nem a tényleges, de ezen adó mellett levő megterheletés alapján állítanók fel a szükségletet s ez alapon konstatálnók a hiányt. Az osztó igazságnak s az 1848: XX. t.-cz. szellemének csak így lehetne teljesen megfelelni.

Mindez teljesen új, beható munkálatot igényel, a melyet a hozandó törvény záros határidőre rendelhet el.

A mit mi sürgetünk, — hiszen az talán kevésbé a protestáns papság, mint legalább is ép annyira a magyar haza érdekében van — az az: hogy ez a törvény, a mely végre véglegesen rendezzi ügyüket, haladék nélkül mutattassék be, tárgyalassék le, s osztó igazság szolgáltassék végre a nyomorral küzdő, jóban-rosszban hű édes gyermekeknek is.

György Endre.

TANÜGY.

Két határozat ismertetése.*

„Nequid nimis.”

Egy alföldi főgymnasium fentartó testülete közlelbről igen fontos határozatokkal lepte meg tanárait s talán másokat is.

Egyik határozatában feltétlenül megtiltotta a tanároknak, hogy tanítványaiknak magánórákat adhassanak; a másikban pedig a kosztosok tartását tiltotta meg azoknak. Hogy a magánórák adásával itt-ott visszaélések történnek, tudva van, s épen azért a főtiszteltű tiszántúli egyházkerület is 1895. évi 384. sz. határozatával a magánórák adását szabályozta, de feltétlenül meg nem szüntette. Igen helyesen, mert megtörténhetik, hogy valamely betegség vagy csekély képesség miatt elmaradt tanulónak hiányai és fogyatkozásai kipótlásáról vagy eltüntetéséről kell gondoskodni, s akkor vajjon az igazi segítséget hol lehet keresni? Ha mente, nadrág meghibázik, szabóhoz megyünk; ha tudatlan vagy nehéz fejű a gyermek, szakképzett tanártól várhatunk orvoslást. Baj és visszaélés csak akkor következhetik be, ha a tanár épen saját tanítványainak ad magánórákat, mert akkor a klasszifikáczióknál ezek javára visszaélést követhet el, ha nem elég erős jellem. De ily visszaélés nem is képzelhető akkor, ha nem közvetlenül saját tanítványai vesznek valamely tanártól magánórákat. Így fogta fel a dolgot a főtiszteltű egyházkerületi kögyűlés s azért bizonyos megszorításokkal, különösen pedig az intézet igazgató tanácsától az illető szülék kérvényezése folytán kinyerendő engedély megadása mellett lehetővé kívánta tenni, hogy a tanárok magánórákat adhassanak. Ama bizonyos fentartó testület az egyházkerület határozatán szigorúságban jóval tovább ment. Hogy jobban határozott volna, merőben kétséges.

A másik határozat, melylyel a kosztosok tartása megtiltatik, rokon az elsővel, a mennyiben azon nézetből származhatott, hogy a tanár a nála szállásoló tanulóval korrepetál is és az iránt a klasszifikáczióknál kedvezőbb lehet és így a kosztostartás is visszaélések forrásait nyitja meg. De ez az aggodalom felesleges, mihelyt a tanár nem közvetlenül saját tanítványait veszi fel szállásra és élelmezésre. És így ama határozat kissé szigorú, a szülék érdekeire tekintettel pedig nem elég figyelmes s talán az intézet szempontjából is kevésbé körültekintőnek látszik. Míg például Debreczenben a főgymnasium felső osztályaiban a tanulók a törvényes létszámon felül vannak, sőt nagyon sok jelentkezőt el kell évenként utasítani, — addig az alföldi főgymnasiumok legtöbbjében a felső osztályokban kevés a tanuló.

* Ez illetékes, de érdektelen részről származó felszólalást ajánljuk bővebb megfontolás végett az illető testület becses figyelmébe.

Szerkesztő.

Ha tanácsolja valaki a szüléknek, hogy vigyék fiaikat ebbe vagy abba az alföldi főgymnasiumba, hisz azok is jól vannak szervezve, kitünő tanárok jól tanítanak ott is, — a felelet rendesen az, hogy ott egyebek közt a gyermekeket jól elhelyezni nem lehet. Ime, az a határozat eme panaszt még érezhetőbbé teszi.

Ha jól hallottam, eme határozat hozatalára az érdemes testületet az is vezette, hogy most már a tanároknak jó fizetésük van, elélhetnek mellék kereset nélkül is. Hála Istennek, hogy most már a tanároknak tisztességesebb helyzetük és fizetésük van, de az nem ok arra, hogy a szüléket elidegenítsék s a tanárokat is elkedvetlenítsék az ily határozatokkal, melyeknek egy kis irigységbe mártott keserű íze is szokott lenni.

Különben kívánjuk, hogy mindkét határozat csak jó gyümölcsöket teremjen!

A—B—C.

Egyházi életünket mélyen érdeklő iskolai dolgok.*

(Ajánlva a vezérferiák figyelmébe.)

Az 1891. évi XLIII. t.-cz. 10. §-a rendelkezése szerint „A nyugdíj- és gyámalap jövedelmei közé felveendő az oly népoktatási tanintézetekbe járó tankötelesek után hozzájárulás címén évenként fizetendő 15 kr, mely tanintézetek tanítói az 1875: XXXII. t.-cz. 2. §-a, illetve ezen törvény I. §-a értelmében a nyugdíjra jogosítottak sorába felvételtek.

Ezen hozzájárulási díj első sorban a szülőktől szedendő be, másodsorban az iskolafentartóktól; szabadságukban állván ezeknek a díjak fedezésére a szülők beigazolt vagyontalansága, vagy általános tandíjmentesség esetén az 1868: XXXVIII. t.-cz. 4. §-a értelmében fizetendő iskolamulasztási bírságokból befolyt pénzüsszeget igénybe venni.“

Miután ezen törvény 1892. év január hó 1-én életbe lépett, a 15 kros járulékot már az 1892/3. iskolai évről fizetni kellett volna; azonban egyházainknak túlnyomólag nagy többsége nem fizette, először azért, mert senki sem kérte, másodsor azért, mert tájékoztató utasítás hiányában nem is tudhatta, miként kelljen kötelességeinek eleget tennie.

Az ügy hallgatásban volt egészen az 1896. év végéig. Ekkor a vallás- és közokt.-ügyi miniszterium 48,869/1896. sz. rendelete folytán, a vármegyei közigazgatási bizottságok végzéséből, a főszolgabírói hivatalok felhívták az iskolafentartó egyházakat: 1. hogy a 15 kros járulékot a beiratkozott mindennapi tankötelesek után mindjárt az iskolai év kezdetén, a beiratások alkalmával szedjék be, s a mindennapi iskolába járók létszámának megfelelő egész összeget, a beiratkozott tanulók létszámát igazoló kimutatás s az ennek megfelelő összegről kiállított ellennyugta kíséretében lehetőleg azonnal, de legkésőbb a következő polgári év február hó végéig az illetékes kir. adóhivatal pénztárába szállítsák be; 2. hogy hozzanak érdemleges határozatot arra nézve, hogy a 15 kros járulékot jövőben is fejenként és évenként akarják-e beszédni, avagy megállapítandó átalányösszegben, rendes költségvetésekben kívánják-e biztosítani? s idevonatkozó határozatukat legkésőbb december hó végéig jóváhagyás végett a főszolgabíró-ságok útján terjesszék a közigazgatási bizottság elé.

Ezen intézkedés folytán megtudtuk aztán, hogy a 15 kros járulék csupán a mindennapi iskolai gyermekek után fizetendő, de megtudtuk azt is, hogy most

* Targyhalmaz miatt késétt, anélkül azonban, hogy ez által e felszólalás súlyából és érdekességéből veszített volna. Szerk.

már a letelt 4 évről fizetnünk kell azonnal, hacsak ki nem akarjuk tenni magunkat az idevonatkozó törvény 12. §-ában foglalt 5—10 frtig terjedhető pénzbírságnak. Miután azonban a 4 évről nagy összegre felszaporodott 15 kros járulék lefizetésére egyházaink képesek nem valának, betérjesztették a vármegyei közigazgatási bizottsághoz érdemleges határozataikat, amelyekben úgy a multa, mint a jövőre vonatkozó fizetési kötelességeik miként teljesítésére nézve előterjesztést tettek, várván a továbbiakra nézve a bizottságnak végzését.

Végzés azonban egyházainkhoz mind-e mai napig nem érkezett, hanem érkezett e helyett egy hosszukás kis levélke, melyben felszólítottunk, hogy s 1892/5—95/6 tanévre eső 15 kros tanítói nyugdíj járulékot, különbeni megzálogoltatás terhe alatt nyolcz nap alatt okvetlenül lefizessük.

Még le sem telt a 8 nap, midőn jött egy másik felhívás, hogy a f. év első negyedéről hátrányként ki-tüntetett 15 kros tanintézeti járulékot — a költséges végrehajtási eljárás kikerülése czéljából — azonnal fizessük be; e szerint tehát már nem 4, de 5 évről kellene egyszerre fizetnünk s bizony nem az egyházak hibájából, hanem azért mert a fizetésre intézkedés 5 évig nem történt; midőn pedig intézkedés történt, akkor az egyházak előterjesztései — melyek pedig bekívántattak — figyelembe nem vétettek.

A ki ismeri a falusi viszonyokat, az jól tudhatja, hogy mindennemű új adó — a mint a nép a fizetendőket nevezi roppant ellenszenvet szül s ezen ellenszenv sehogysem szolgálja az iskoláztatás előmozdítására ott, hol a gyermekek nagy részét erőszakkal kell felrendelni s azoknak az olcsó tankönyvekkel való ellátása is nagy nehézségekbe ütközik; úgy hogy nem arra volna a tanügy érdekében szükség, hogy újabb 15 kroat szedjünk a szülőktől, hanem arra, hogy a tandíj fizetés végleges megszüntetésével, az iskoláztatást minél népszerűbbé tegyünk; mert akár mint vegyük a dolgot, az a 15 kros járulék csakugyan új adó, melynek a néptől szedése a fentebb előadott okokból nem tanácsos.

A mulasztási pénzekből pedig nem igen jön be annyi sem, a mennyi a vagyontalan szülők gyermekei helyett fizetendő 15 kroat pótolhatná s úgy nincs más mód mint a fizetésnek az egyházak által teljesítése; csak hogy az egyházaknak eddig is csaknem elviselhetetlenek a terhei, újabb teher kivetésére pedig a jelenlegi viszonyok között még csak gondolni sem lehet, s ily körülmények között bizony méltán számíthatnánk egy kis méltányosságra, s hogy minő méltányosságban részesülünk, arra nézve szolgáljon irányadóul saját egyházam 15 kros adójának története.

A tanügy veszélyeztetése nélkül még csak nem is gondolhatván arra, hogy a 15 kroat a szülőktől szedjük, egyháztanácsunk évekkal ezelőtt elhatározta, hogy a járulékokat az egyház pénztárából fedezendi s vártuk a felszólítást, illetve a tájékoztatást. Midőn az végre megérkezett, egyháztanácsunk nyomban betérjesztette érdemleges határozatát, melyben az évenként fizetendő összeget 100 tanköteles gyermek után 15 frtban kész megállapítottatni; de kéri ezen átalányösszegnek a multa is kiterjesztését, igérvén annak az elmúlt 4 évről 1897. febr. végéig egy összegben, jövőben pedig évről-évre pontos befizetését.

Mert igaz, hogy a tankötelesek átlagos száma a 100-at meghaladja, azonban felemlítettett, mint figyelembe veendő körülmény, hogy az iskolába járóknak legalább is $\frac{1}{4}$ -e helyett egyházunknak kell a tandíjat is fedezni

s méltányos dolog hogy a honnan az egyház nem vesz, onnan ő tőle se kérjenek.

Majd megküldetvén az ezen célra szolgáló rovatos ívek, annak jegyzet rovatában a tandíj fizetésre vonatkozó állapotok kitüntetve lettek, de jönnek látom azokat legalább röviden a következőkben itten is ismertetni.

A 1892/3—95/96 ig terjedő iskolai években, ki volt vetve 518 gyermek után tandíj 621 frt 60 kr., 518 véka rozs, 518 véka csős tengeri; befolyt összesen 123 frt 90 kr., 294 véka rozs, 374 véka csős tengeri. Hátralékban maradt 397 frt 70 kr., 224 véka rozs, 144 véka csős tengeri. Az 1896/7. évben kivolt vetve 142 gyermek után 170 frt 40 kr., 142 véka rozs, 142 véka csős tengeri, befolyt 34 frt 60 kr., 71 véka rozs, 91 véka csős tengeri. Hátralékban maradt 135 frt 80 kr., 71 véka rozs 51 véka csős tengeri. És így az elmúlt 5 évről fedezte az egyház a tandíjakat 533 frt 50 kr. 295 véka rozs s 195 véka tengeri értékben, a melynek egy kis része még befolyhat, azonban a nagyobb részt, nem fogja látni az egyház soha.

Mindezek után a napokban kapunk egy adófizetés iránti megintést, melyben 1892/3., 1895/6. évekről 81 frt 30 kr. 15 kros adó követeltek tőlünk, tehát fizetnünk kell 542 gyermek után akkor, midőn mi, ha minden tandíjat beszédhettünk volna is, csak 518 gyermek után kaptunk volna fizetést.

Csakhamar ismét jön egy figyelmeztetés, melyben már az 1896/7 évre 144 gyermek után eső 21 frt 60 kr. és járulékainak azonnali befizetésére hivatunk fel; a mint látszik itten már köztünk és az adóhivatal között csak 2 gyermek különbség van (144—142 = 2) mert ha minden kivetett tandíj befolyt volna, fizettetett volna 142 gyermek szülője.

Hogy honnan van a különbözet, az könnyen megmagyarázható, mert a tanyákon szanaszét élő nagyszámu cselédek az év folyamán 2—3 óra, rendszerint jóval az iskolai év kezdete után, bejáratják gyermekeiket s ez által a tanévre beirtak számát megszorítják, azonban ezektől ugyan sem tandíjat, sem 15 kros adót nem lát soha senkisé, mert ma itt vannak, holnap meg amott s az a kérdés, hogy kizárjuk-e a gyermekeket az iskolából, hogy semmit ne tanulhassanak, avagy fizessünk érettök is évről évre váltakozó számu 15 krosokat.

Előterjesztettem én ezeket elég érthető módon az illetékes forumon is, azonban a válasz adófizetési megintés és az lón, hogy, mert az iskola évi forgalma az elmúlt 5 évről tényleg 684 gyermeket mutatott, reánk rótták a járulékot 684 gyermek után s a helyett, hogy hivatalosan kért és beterjesztett előterjesztésünkre idejében választ s ez által időt nyertünk volna a fizetni valókról gondoskodásra, megnyolczadnapoltak oly időben, a midőn a nép fizetésre teljességgel nem képes; hát ha mindezekben van valami méltányosság, akkor én teljességgel nem értem, mi legyen a méltánytalanság.

Mindezek után még lehetne azt mondani, hogy miért nem hajtjuk be azt a sok tandíjat, a melyből a követelést könnyen fedezhetnők; csak hogy az a kis bibéje van az egész dolognak, hogy a nép szegénysége miatt a többször megkísérlett végrehajtás sem vezetett eredményre, a tulságos kegyetlenkedéstől pedig, ha az egyháziassággal együtt járó szeretet óva nem intene is, óva int a nazarénizmus és felekezetenélküliség, a melyek közül amaz a benne rejülő szociálisztikus mag, emez a fizetéstől való megszabadulás miatt könnyen elcsábíthatja felekezettünknek nagyon megterhelt szegény tag-

jait; és itt, ha magam maradok is, kimondom, hogy a bajon semmiféle, fennen hangoztatott és dicsőített belmissióval nem segíthetünk, hanem segíthetünk igenis a fizetni valók kevesbítésével.

Szűcs László,
ev. reform. lelkész.

(Vége köv.)

KÖZÉLETÜNK.

A f.-szabolcsi egyházmegye őszi közgyűlése.

Egyházmegyénk szokásos őszi közgyűlését mult hó 15—16. napjain tartotta Kis-Várdán. A gyűlés tárgyait, mint rendesen, most is közigazgatási és bírósági ügyek képezték. Feltűnt azonban mindenkinek, hogy ezek száma most oly nagy volt, mint talán máskor még soha. Ügyrendünk szabályozott volta azonban lehetővé tette, hogy valamennyit igen gyorsan letárgyalhattuk minden fennakadás nélkül; mindössze pár tárgy volt, a melyiknél nagyobb vita keletkezett. Fontosabb tárgyak a következők voltak:

Az esperesi jelentés hű képet mutatott egész egyházmegyénk anyagi és szellemi ügyeiről; arról az odaadó munkáról, melyet az esperesi hivatal végez, ezek nagy mennyiségéről, ám arról is, hogy egyházmegyénk terjedelme tulságosan nagy ahhoz, hogy adminisztrálása szinte elviselhetetlen terhet ne képezzen az esperesi hivatalra nézve. Esperesi jelentés éljenzéssel vétetett tudomásul.

Tanácsbírói állásra Rác Gyula, halászi lelkész eddig e. megyei jegyző választott meg. Helye a tavaszi gyűlésen fog betölteni. Tanügyi bizottsági elnöknek Keresztesi Sándor, nyirmadai lelkész, e. m. tanácsbíró lett ujjolag megválasztva. Ugyszinte megválasztattak a körülátogatóságok az iskolákra nézve, valamint tanügyi szabályzat is alkottatott; a tanítókra is kötelezővé tétett, hogy hivatalukba lépésük alkalmával az egyházmegyei gyűlés előtt esküt tenni tartoznak.

*Ujfalussy Béla vil. tanácsbíró indítványa, hogy a „Debr. Prot. Lap.” megrendelése minden egyházra nézve kötelezővé tétessék, egyhangulag elfogadtatott. E tárgyban a szerkesztőség meg fog kerestetni, hogy a tömeges megrendelésre tekintettel, a lapot jutányos áron küldje a f.-szabolcsi egyházaknak.**

Tárgyalatott a nyiregyházi egyház kérelme a régebben tervbe vett nyiregyházi ref. nőnevelő intézet ügyének felkarolása tárgyában. Kiadatott a számvevő széknek, hogy a tavaszi közgyűlésre jelentést adjon. Valamikor tán sikerülni fog ez intézet felállítása, melynél egy-egy égetőbb és sürgetőbb ügye alig van egyházmegyénknek.

Az államsegély 37 egyháznak osztatott ki; a domaszútkai segélykérvénynyel elláttattak, valamint a tökesegély kérvények, tanítói korpótlékok is. Az elavult egyházmegyei szabályok és ügyrend készítése is elhatározatott.

A vallásoktatás ügyében nevezetesebb reformokat életbeléptetni, valamint az egyházmegyénk területén tanuló és nem felekezeti iskolánkba járó ev. ref. középiskolai növendékek vallásitanítását biztosító intézkedést tenni megakadályozta szegénységünk. Ebben a tekintetben az egyházkerületre vár a teendő, hogy a missiói segélypénzből a vallásoktatás ügyét is rendezze.

* Köszönet lapunk részéről e bizalmért és megtiszteltetésért. Vajha a jó példa általános követésre találja. Szerk.

Temérdek apró ügy került még elő a gyűlésen, mind lokális jelentőségűek. Fontosabb belőlük az, hogy ezután az u. n. canonica visitatio bizonyos változást fog szenvedni. Nevezetesen az eddig általa beszédett pénzek egyenesen a pénztárhoz küldetnek; a számadásokat a számvevőség fogja megvizsgálni s a látogatóság inkább az iskolai és egyházi szellemi ügyek megvizsgálásával és ellenőrzésével fog foglalkozni.

A közigazgatást ügyek mellett, melyeknek száma éppen hetven volt, tárgyalás alá került még huszonkét kisebb-nagyobb bírósági ügy is. Elképzelhető tehát, hogy mennyi teendőt kellett a gyűlésnek végeznie, míg a gazdag tárgysorozatot letárgyalhatta. Két napnak oly megfeszített munkája kellett hozzá, hogy alig-alig volt a tárgyalásnak egy-egy kevés szünete. Nem is csoda. A kerület legtöbb egyházát magában foglaló egyházmegyének természetesen nehezedik vállára az adminisztrációnak sok-sok nyüge és nagy terhe. Azt csak úgy lehet győzni, ha nehéz munkát végezzünk.

Tudósítói tisztelnék ezzel vége van. A következő gyűlésről, mely az ügyrend értelmében mindig Nyiregyházán tartatik, annak idejében szintén beszámolok.*

Bartók Jenő,

nyiregyházi ev. ref. lelkész.

Javaslat

az egyházi adózásról, a behivatalnoki fizetések rendezéséről s az egyházfentartási alapok létesítéséről.

Az egyetemes magyar ev. ref. egyház tagjainak az egyes egyházközségekben fennálló gyakorlat és díjlevelek szerinti adózása megszűnván, az egyházi adózás általános érvényességű, tehát minden gyülekezetet, egyháztagot és behivatalnokot egyformán kötelező *egyházi törvénnyel* következőleg szabályoztatik.

1. §. Az egyházi adó kétféle, u. m.: egyházközségi és közszükségleti adó, mindkettő ismét rendes és rendkívüli adónemekre oszlik.

I. Egyházközségi adók.

2. §. Az egyházközség évi rendes szükségleteinek fedezésére szolgál:

a) A *személy*, illetve *család-adó*, melyet mindazon adóképes egyháztag egyformán viselni tartozik, kinek illetősége azon községben van, melybe az egyházközség bekebelezett és mindaz, kinek azon községben rendes lakása vagy üzlete van, habár más községben illetékes, vagy a szóban levő községben ingatlanul nem bír, vagy egész éven át nem lakik is. (E. t. 247. §.)

Eletének 24-ik életévét betöltött vagy törvényesen nagykorúsított, úgyszintén a magános vagy özvegy egyháztag személyes adója évenként 50 kr. Egy család ily adója pedig, szintén évenként, 1 frt.

b) A *vagyonaránylagos adó*, melyet minden egyháztag fizetni köteles, ha azon községben, melybe az egyházközség kebelezett, akár ingatlan birtoka van, akár keresete után állami adóval megrovatott. Ezen adó az állami adó arányában vettetik ki s következő maximális magasságra emelkedhetik:

1. 50 frt állami adóig 10%.

2. 100 frtig terjedő állami adónál az első 50 frtig 10%, 50—100 frtig 8%.

* Köszönettel vesszük. Együttal a tudósítással való késlekedésünkért a t. olvasóktól elnézést kérünk, oka az, hogy várakozásunkban csalódnunk kellett.

Szerkesztő.

3. 100—200 frtig terjedő állami adónál az első 50 frtig 10%, 50—100 frtig 8%, 100—200 frtig 6%.

4. 200 frtnál magasabb állami adónál 200 frtig az előző osztályok szerint, 200 frton felül 5%.

Egy egyházközségben 100 frtnál több egyházi adó egy egyháztagra ki nem vehető.

3. §. *Az egyház rendkívüli szükségleteinek fedezésére szolgáló adó.*

Egyházi szerek beszerzésére, egyházi épületeken nagyobb mérvű javítások vagy kibővítések eszközésére, avagy új építkezésre, ha az egyházi törvények 248. §-ában felsorolt forrásokból elegendő fedezet nem meríthető, a felsőbb hatóság jóváhagyásával, jogában van az egyházközségnek, a szükséges összeg hiányzó részének fedezése végett, egy vagy több évtartamra és osztályba sorozás alapján, rendkívüli adót vetni ki.

Ezen rendkívüli adó fizetésében, birtokaik vagy üzleteik után, az osztályok valamelyikébe soroztatva, kötelesek részt venni azon egyháztagok is, kiknek sem állandó lakásuk, sem illetőségük nincsen ugyan azon egyházközségben, de abban, vagy ahhoz csatolva, ingatlanul vagy üzlettel bírnak, a követelés azonban irányukban a reájok esendő ily adónak 25%-nál magasabb nem lehet. (E. t. 248. §., 249. §.)

II. Közszükségleti adók.

a) *Rendes adók:*

4. §. 1. A magyar országos református közalapi járulékok. Ennek megállapítása és kezelése továbbra is a fennálló törvények idevonatkozó rendelkezései szerint történik.

2. Az egyházmegye, egyházkerület, konvent és zsinat közigazgatási költségei az eddigi gyakorlat szerint.

b) *Közszükségleti rendkívüli adók:*

Az egyházi felsőbb hatóságok által rendkívüli közszükségletekre kivethető évi járadékok.

5. §. Az így megállapított adókulesokat az egyházi felsőbb hatóság ellenőrzése mellett, minden egyházközség presbiteriuma maga alkalmazza, ezen adókulesok alapján az egyházi adót maga veti ki és maga hajtja be; az egyházi adót nem fizetők ellen érvényben maradván az egyházi törvények 257. §-ának és a 96. §. d) pontjának rendelkezése.

6. §. A rendes adókiutésnél a presbiterium minden évben költségelőirányzatot készít, melynek szükségleti részében számba veszi az egyház összes rendes szükségleteit, u. m.:

a) a behivatalnokok és egyházi alkalmazottak fizetésére,

b) az egyház épületeinek rendben tartására és tűzkár elleni biztosítására,

c) vagyon kezelésre,

d) úrvacsorai kenyér és bor netalán szükséges beszerzésére,

e) állami, illeték-egyenértéki és másnemű adók fedezésére,

f) netalán fenlevő terhek és azok kamatainak törlesztésére,

g) lelkészi, tanári, tanítói, gyám- és nyugdíj-intézetek részére megállapított járulékok teljesítésére,

h) az egyházmegyei és kerületi kormányzat, a konventi és zsinati költségek fedezésére, felsőbb hatóságok által megállapított évi járulékok beszo-

gátására,

i) előre nem látható szükségletekre s a helyi

viszonyok által követelt egyéb kiadásokra szükséges összegeket.

A költségelőirányzat fedezeti részében, ezen rendes szükségletek fedezéséül, az előző év számadásainak megfelelő adatai alapján felveszi:

- a) az egyház használatában levő ingatlan vagyonnak évi jövedelmét,
- b) a belhivatalnokok használatában levő földeknek helyi átlagos haszonbéri jövedelmét,
- c) a tőkepénzeknek és e célra szolgáló alapítványoknak, takarékmagtárnak és más jogosítványoknak,
- d) harangoztatásnak és adományoknak,
- e) a készpénzre átváltatandó tandíjnak,
- f) a személy és családi adónak,
- g) a birtokaránylagos adónak,
- h) a rendkívüli bevételeknek remélhető évi jövedelmét.

7. §. A költségelőirányzatban a belhivatalnokok és egyházi alkalmazottak fizetése akként veendő fel, hogy:

- a) a lelkészi alapfizetés minimuma 3 szobából, hivatalszobából és mellékhelyiségekből álló lakáson és stóla-jövedelmen felül

—600 lélekig, vagyis IV-ik oszt. egyházban 800 frt
 600—1200 " " III-ik " " 1000 "
 1200—2500 " " II-ik " " 1200 "
 2500—5000 " " I-ső " " 1400 "
 és 100 frtos ötödéves korpótlék öt ízben. A korpótlék megállapításánál az azon egyházban töltött szolgálati évek számíttatnak.

5000 léleknél több hívót egy lelkész nem gondolhatván, a népesebb egyházakban minden 5000 lélek gondozására egy lelkészi állomás fizetése veendő fel az évi költségelőirányzatba. Oly egyházakban pedig, hol a lelkek száma az 5000-et meghaladja, de a második 5000-et még nem érte el, egyházközségi káplánság állítandó fel. Ily egyházközségi káplán fizetéséül a költségelőirányzatba 800 frtnál kevesebb fel nem vehető.

b) A lelkészek által, az egyházi felsőbb hatóságok beleegyezésével, magok mellé alkalmazandó segédlelkészek évi díjazásának minimuma teljes ellátáson felül:

IV-ik osztályú egyházakban	100 frt.
III-ik " " "	150 "
II-ik " " "	200 "
I-ső " " "	300 "

Ezen díj a lelkész által havonként előleges részletekben fizetetik.

c) A tanítók évi fizetésének minimuma alkalmas lakás és kerten (vagy ezek helyett 100 frt) felül

—600 lélekig, vagyis IV. oszt. egyházban 400 frt
 600—1200 " " III. " " 500 "
 1200—2500 " " II. " " 600 "
 2500—5000 " " I. " " 700 "
 és az országos törvény által meghatározott korpótlék.

d) Tanítónők évi fizetésének minimuma, lakáson vagy lakpénzen felül 300 frt és az országos törvény által meghatározott korpótlék.

e) Népiskolai tanítókként nem alkalmazott orgonisták és énekvezérek évi fizetésének minimuma lakáson és temetési jövedelmen felül 400 fr.

f) Az egyház más alkalmazottainak évi tiszteletdíját vagy fizetését, a fensőbb hatóság jóváhagyásával, az egyházközség határozza meg.

8. §. Ha az egyházközségnek az előző 6. és 7. §§-ok rendelkezése szerint készített költségelőirányzatában a szükséglet kellő fedezetet nem nyer és ha vallási vagy nemzetiségi okok azon egyháznak, mint anyaegyháznak fenntartását teszik szükségessé: a költség előirányzatban előállott, az illetékes hatóság által felülvizsgált és az ev. ref. összes egyházakban ilyen módon megállapított és összegezett hiány tünteti ki azon főösszeget, melynek mint ev. ref. egyetemes egyházunk által szükségelt államsegélynek állandó megadása és egyházi hatóságaink útján évenként folyóvá tétele, az 1848-iki XX-ik t.-cz. alapján, úgy a magas kormánytól, mint a törvényhozástól kérelmezendő.

9. §. A segélyt igénylő egyházak költségelőirányzatának folytonos és kellő ellenőrzése végett, az ily egyházközségek évi számadásai, az ezen számadások zárótételei alapján készített költségelőirányzatai, az adókirovési lajstromokkal, az adókirovés ellen a presbiteriumokhoz beadott s ezek által megbírált felszólamlásokkal együtt, az egyházmegyei számvevőszékre, minden év kezdetén és kellő időben felterjesztendő, mely azokat módosítja, vagy helybenhagyja.

Azon gyülekezethez, melynek presbiteriuma eleget tenni vonakodnék, vagy az esperesi hivatal megsürgetése után is késlekednék, az egyházmegyei elnökség küldöttséget nevez ki, mely küldöttség az egyház költségelőirányzatát és adókirovési lajstromát az illető presbiterium költségére elkészíti, vagy elkészítteti. A netalán előforduló ellenszegülés esetére, az ily egyház felett megfelelő közege útján az egyházmegyei és felfolyamodás esetén véglegesen az egyházközségi bíróság határoz. (E. t. 252. §.)

Az ily módon kirótt fizetési kötelezettségek ellen, a kötelezett egyháztag, ha azokat magára sérelmesnek tartja, jogosítva van, a kirovítés kézbesítésétől vagy tudatásától számított 15 nap alatt az egyházmegyei bírósághoz folyamodni, mely a kirovítást a törvények értelmében helyben hagyja, avagy módosítja és hozott határozatáról az illető folyamodót értesíti.

Az egyházmegyei bíróság határozata ellen nincs fellebbezés. (E. t. 251. §.)

10. §. A kirovított egyházi adót az egyháztagok évnegyedenként négy egyenlő részletben és készpénzben tartoznak az egyházi gondnoknak, vagy a presbiterium által az egyházi adó szedésére saját kebeléből választott és megbízott presbiternek számadása alá befizetni. Ennek megfelelően az egyház belhivatalnokainak és alkalmazottainak fizetése is évnegyedes, tehát négy egyenlő részletben folyósíttatik.

11. §. Azon egyházközségekben, melyekben a gyülekezetnek a 6. és 7. §§-ban előírt fentartási költségei nem teszik szükségessé a 3. §-ban megállapított s az állami adók után számítandó maximális százalék kirovítését: a szükségletnek megfelelő és adókirovési kulcsul szolgáló ily százalék a presbiterium által az egyházmegyei számvevőszék jóváhagyásával állapítatik meg.

12. §. Oly egyházközségekben, melyekben a belhivatalnokok jelenlegi fizetése a 6. §-ban megállapított minimalis alapfizetésnél nagyobb, ezen jelenlegi nagyobb fizetés továbbra is fentartatik, ha az egyház szükséglete a 3. §-ban előírt maximális százalék alkalmazásával, minden külső segély nélkül fedezhető.

Ha pedig a jelenleg meglevő belhivatalnoki fizetés valamely egyházközségben csak segély útján lenne előállítható, akkor csakis a jelenben azon fizetés élvezésére jogosult belhivatalnokok hivatalviselésének idejére veendő fel ezen összeg az évi költség-előirányzatba. Az ily állomások megürülése alkalmával bekövetkező választáskor, a belhivatalnoki fizetések rendezésére vonatkozó 6. §-ban megállapított intézkedések lépnek érvénybe.

13. §. Az egyházak fenmaradásának és fejlődésének biztosabb vagyoni alapokra helyezése, — a korpótlékok fizetéséből eredő terheknek elviselhetővé tétele. — a hivatalviselésre képtelenné vált lelkészek számára legalább alapfizetéssel leendő nyugdíjazásuk végett felállítandó országos nyugdíjintézet javára, úgyszintén a tanítói országos nyug. és gyámintézet részére köteles évi járadékok fizetésének lehetővé tétele végett:

minden anya-, társ- és leányegyházban egyházfentartási alap létesítendő.

14. §. Az egyházfentartási alap létesítésére és évenkénti növelésére fordítandó:

a) a gyülekezeti perselypénz, a más célra rendelt ünnepi és vasárnapi ily nemű jövedelmek kivételével,

b) az egyház évi számadásának zártakor fennmaradó évi bevétel, mint tiszta jövedelem egyharmad része.

c) a magyar országos református egyházi közalap részére beszédett évi járuléknak 25%-a; minthogy az egyházi közalaprak az egyházi törvények 259-dik §-ában a) és c) pont alatt kitűzött feladata, e törvényjavaslat keretében teljesítve lesz,

d) e célra tett kegyes adományok, hagyományok és alapítványok.

15. §. Az egyházfentartási alapok különálló számadások keretében kezelendők és azok állása egyházanként és egyházmegyénként évről-évre kimutatandó.

16. §. Az egyház költségelőirányzata fedezetének javára, az egyházfentartási alapok évi kamatjövödelmének csak egyharmadrésze használható fel, a kamatjövödelem kétharmadrésze pedig az egyházi törvényhozás újabb intézkedéséig, a presbyterium vagyoni felelőssége mellett, évről-évre tőkésítendő.

Debreczen, 1897. szept. 16.

Ferenczy Gyula,
küldöttségi jegyző.

Kiss Albert,
küldöttségi elnök.

Dr. Bartha Béla. Dicsőfi József.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Összes régebbi hátralékainkat, azokat is, melyek kifizetését szeptember végére ígérték, de nem teljesítették, postai megbízás útján fogjuk beszédni s kérjük azok szives kiváltását. Kérjük az első fél-évi hátralékok azonnali beküldését is mert különben azoknál is kénytelenek leszünk a postai megbízást alkalmazni. A ki nem váltott megbízásokat a törvény rendes út-**

ján fogjuk érvényesíteni s már a jövő hó elején összes hátralékainkat ügyvéd kezébe adjuk. Ezután a „Debreczeni Protestáns Lap“-ot illető összes pénz küldemények dr. Bartha Béla jogtanár nevére küldendők, Debreczen, Nagy-Csapó-u. 396.

— **Egyházkerületi tanügyi bizottsági ülés tartatott a kollegium kis tanácsstermében október 14-ik és 15-ik napjain főtiszt. Kiss Áron püspök és gróf. Dégenfeld József egyházkerületi és főiskolai főgondnok elnök'ete alatt, a hol megjelentek Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző, Sáll Kálmán, Bencsik István esperesek, az első napon K. Tóth Kálmán lelkész, Somogyi Pál tanár, egyházi főjegyző, Dóczi Imre főgymnasiumi, Kovács Lajos tanítóképezdei igazgatók, dr. Erdős József és dr. Bacsoni Lajos theologiai, illetőleg jogakadémiai dékánok, Borsos Benő szatmári és Dobay Sándor mármaroszi főgymnasiumi igazgatók, Karai Sándor főgymn. tanár, előadó. A bizottság az október 26-ára összehívott egyházkerületi közgyűlés fontosabb tanügyi tárgyait készítette elő. Különösen Jóó István egyházkerületi középiskolai felügyelő nagy gonddal készült jelentéseit vette tárgyalás alá, amelyek a kerületi összes középiskolákra és felsőbb leányiskolákra kiterjeszkedtek. E jelentésekből az itt-ott mutatkozó hiányok mellett is félreismerhetetlenül kitérünk az a rohamos fejlődés, a melyet főleg államsegélyben részesülő gymnasiumainknál lehet tapasztalni, a melyek közül némelyik ma már mintaszerű berendezéssel dicsekedhetik s a külső csint, tisztaságot kényelmet és rendet tekintve a debreczeni alma matert is jóval túlszárnyalja. A felügyelő által beterjesztett határozati javaslatok elfogadtattak. E tárgyalások folyamán is kitérünk, hogy mily nagy nehézséggel küzd főiskolánk gymnasiuma a túlszűfolttság miatt s mily óriási arányokban fejlődhetnék, ha a kereteket a szükségnek megfelelőleg lehetne parallel osztályok további felállítása által tágítani. Éreznünk kellett továbbá, hogy tanítóképezdénk növendékei több kedvezményben volnának részesítendőek, hogy önfentartásuk e még mindig elég mostoha pályán megkönnyí- tessék; s hogy különösen mily égető szükség volna alkalmasabb tantermekre. Valóban elkedvelnő, hogy egy-egy fél, sőt néha egész évtized mulik el anélkül, hogy az efféle bajok orvoslása körül egy-egy bizottság kiküldésén s a tehetetlen panaszkodáson kívül valami egyéb is történnék. De éber és buzgó elnökségünk e téren is szebb jövendőt s nagyobb eredményeket helyez biztos kilátásba. A hosszú tárgysorozat elintézése után a bizottság az elnökök életésével oszlott szét.**

— **A tiszáninneri ev. ref. egyházkerület közgyűlése Sárospatakon, október 5. és 6. napjain tartatott meg Kun Bertalan püspök és báró Vay Béla főgondnok elnök'ete alatt. E gyűlésen jelentetett be, hogy kerületi világi tanácsbíróvá Dókus Gyula, világi főjegyzővé Szalay László, aljegyzővé dr. Finkey Ferencz választottak meg.**

— **A reformátusok dunamelléki egyházkerülete f. évi október 25-én Budapesten egyházi értekezleti közgyűlést tart. Tárgysorozat: 1. Közének: Jövel Szentlélek Uristen. 2. Előimádság: Szász Károly püspök. 3. Egyházfentartásunk bajairól és gyógyszereiről. Előadja Szilassy Aladár egyházm. gondnok. 4. A presbyteriumok teendői a belmissió s különösen az egyházi fegyelem terén. Felolvassa Haypál Benő budai lelkész. 5. Általános tisztújítás. 6. Jelentések, indítványok. 7. Közének: Te**

benned bízunk. 8. Záró imádság: Baksay Sándor esperes.

— **Debreczeni főiskolánk jogakadémiája** látogatottság tekintetében még mindig nagy arányú fejlődést tüntet fel. A joghallgatók száma az utólagos bíratkozások folytán most a következő: I. éves 85, II. éves 78. III. éves 48 és IV. éves 44, összesen 255. Oly magas létszám, a melyet más akadémiáké meg sem közelít s a mely a mult évi októberi létszámot is körülbelül 25-tel haladja túl. Megnyugtató, sőt örvendetes jelenség, ami úgy ifjainknak mint a szülőknek józanságára mutat, hogy a jogakadémiánkban fennálló kötöttebb és nehezebb tanrendszer s a tanfegyelem szigorubb kezelése inkább vonzó, mint elidegenítő hatást gyakorol az érdekeltekre. Ez a szép fejlődés azonban kétszeresen kötelez mindnyájunkat arra, hogy annak biztosítására megtegyünk minden lehetőt. Különösen sürgős szükségét képez a főiskolai tápintézet olyan mérvű kibővítése, hogy oda joghallgatók teljes díj fizetése mellett korlátlan számmal felvehetőek legyenek. E tekintetben továbbra is a tervezett internátusra való hivatkozással térni ki a kérdés elől, nagy hiba lenne és súlyos felelősséggel jár, mert hiszen egy kis jóakarattal és bátorsággal nagyon könnyen segíteni lehet a bajon.

— **Hódmező-Vásárhelyről** írják nekünk, hogy f. hó 4-én, a király neve napján *Pap* Imre lelkész, a városi és katonai hatóságok jelenlétében, igen szép közönség előtt női vegyes kar ünnepi éneklése után az ó-templomban emelkedett szellemű, hazafias, királyért, hazáért, szabadságért lelkesítő beszédet tartott. Közvetlen ezután főgymn. ifjuságunk tágas és szép új tornacsarnokában gyűlt össze s a Hymnus és Szózat éneklése között a vallásnár buzgó imát mondott, melyben az ifjúsággal együtt kérte a királyok Királyát, hogy dicsőséggel uralkodó királyunk életét tartsa meg és tegye áldásossá továbbra is, a ki szívével és szívében hódította meg a magyart. Mind a két istenitisztelet igen lelkesítő volt.

— **Tóth Pál**, a miskolci ev. ref. felsőbb leányiskola igazgatója, tanári munkálkodásának huszonöt éves évfordulója alkalmából, október 12-én, fényes jubileumi ünnepléssel tiszteltetett meg úgy a hivatalos egyház, az egyházkerület, mint volt tanítványai s az egész környék társadalma részéről. Az érdemes férfiúnak, protestáns leánynevelésünk kiváló munkásának, e helyen is üdvözlétünket fejezzük ki s további munkálkodásához Isten segedelmét kérjük.

— **Örömnép.** Folyó hó 10-én a tiszaladányi ev. ref. egyház öröm- és hálaünnepet szentelt az ő Istenének. Örömének indító oka volt az a körülmény, hogy e gyülekezet e napon adta át önkéntes adakozásból épített s 1050 frtba került díszes hat változatú orgonáját Isten nagy nevének dicsőítésére. E gyülekezet áldozatkészségének illeten való nyilvánulása míg egyrészt teljes elismerést érdemel, másrészt azon meggyőződésre jogosít, hogy ev. ref. egyházunk folytonos haladásában, küzdve bár, de bizva bízhatunk. Az örömnép, mely hálaadó istenitisztelettel volt egybekötve, *Beke* Antal hájdu-böszörményi ének- és zenetanár, mint az egyház által meghívott szakértő, művészi magaslaton álló szép orgonajátékát volt szerencsénk hallani, mely igen sokáig emlékezetben marad a gyülekezet szívében. Gyönyörű volt látni e gyülekezet körében, mely eddig a diktálás-hoz volt szokva, hogy mindnyájan kezökben zsolnárokkal

jelentek meg e napon az Isten házában, s még szívet emelőbb volt hallani a XXXIII-ik zsolnárnak 1-ső, 2-ik versének éneklését, midőn az emberi hang a művészet hangjaival egyesült s meghallgatást kért Istentől, ki megsegítette e gyülekezetet nemes törekvésében. Majd a XXXIII. zsolnárt első két versének eléneklése után e sorok írója lépett szószékbe s alkalmi ima után ugyancsak a XXXIII. zsolnárt 2. és 3. versét vette fel beszéde alapigéjül, fejtegetvén azt, mire hív, mire szólít fel bennünket orgonánk?! Beszéd és ima végeztével a 89-ik zsolnárt 1. és 7-ik verseinek gyönyörűen jászott hangjaiban emelkedett szívünk Istenhez. — Azonban hiányos volna tudósításom, ha a legnagyobb elismerésemet ki nem fejezném *Kerekgyártó* István debreczeni mű-orgona-készítővel szemben, ki díszesen kiállított s kítűnő hangú, szerkezetű orgonánk készítésével nemcsak gyülekezetünk, hanem az ünnepélyen jelenvolt vidékiek legnagyobb elismerését nyerte meg, melynélfogva nevezett mű-orgona-készítőt bármely egyház figyelmébe ajánlani kedves kötelességemnek tartom. *Czike Ferencz*, ev. ref. lelkész.

— **A magán kegyúri jog körüli peres kérdésekben a bíraskodás a közigazgatási és nem bírói hatáskörbe tartozik.** Így döntött ebben a hatásköri összeütközési kérdésben a nyár folyamán a minisztertanács. A hatásköri összeütközés a vallás- és közoktatási miniszter és a budapesti kir. tábla közt merült föl abban a pörben, melyet a veszprémi püspök a róm. kath. vallásalap ellen indított a szentkirály-szabadjai plébániára vonatkozó kegyuraság, valamint az ebből folyó jogok és kötelezettségek elismerése és járulékaik iránt. Az eljárás során a püspök azt vitatta, hogy a közigazgatási hatóság előtt csak a fennállásukra nézve kétségbe nem vont kegyúri jogokból és kötelezettségekből származó viszonyok megállapítása szorgalmazható, míg magának a jog fennállásának vagy elenyészésének kérdése a bíróságok hatáskörébe tartozik. Ellenben a miniszter azon az állásponton volt, hogy törvényeink 1553. évi IX., 1569. évi XXXVI. és 1723. évi LV. törvénycikkek szerint a kegyúri jog körül fölmerülő minden peres kérdésben a bírói tisztet ő felsége, mint legfőbb kegyúr gyakorolja; a százados szokás pedig azt igazolja, hogy ő felsége ezt a jogot nem a rendes bíróságok, hanem mindenkori kormánya és az ennek alárendelt közigazgatási hatóságok útján gyakorolja. Az első bírósági végzés helybenhagyásával a budapesti kir. tábla bírói útra tartozónak jelentette ki az ügyet oly megokolással, hogy a kereset kegyuraságának s ebből folyó jogoknak és kötelezettségeknek megállapítására, tehát magánjogi igények érvényesítésére van irányozva, ez pedig a rendes bíróságok hatásköre alá s bírósági eljárás útjára tartozik. A minisztertanács az 1869: t.-cz. alapján vizsgálat alá vevén az ekként támadt hatásköri összeütközési esetet, a *közigazgatási hatáskört állapította meg* azon az alapon, hogy a magán kegyúri jog a legfőbb kegyúri jognak a kifolyása s a jogok és kötelezettségek oly különös köre, mely a legfőbb kegyúri jog keretében és annak tartalmából képződött; hogy azok a tények, melyek a magán kegyúri jog eredeti keletkezését megállapítják, kizárólag közjogi természetűek, minél fogva törvényeink szerint a magán kegyúri jog megszerzését a király, mint legfőbb kegyúr előtt kell bizonyítani, a ki az ily vitás kérdésekben való döntés jogát újabban mindig kormánya útján gyakorolja. Kiemeli a minisztertanács tüzetes megokolásában, hogy a közigazgatási útra tartozónak kellett kimondani a főforgó ügyet, mert a vitás kérdés az, vajjon a szentkirály-szabadjai plébániára nézve keletkezett-e egyáltalán kegyuraság, vagy nem, mert e kérdés eldöntése a legfőbb

kegyúrtól, illetőleg annak mindenkori kormányától nem vonható el, a kérdés a maga közjogi elemeiből nem vetkőztethető ki; s mert a római katolikus vallásalap, mint vagyoni alany, melylyel szemben a kegyuraság fennállását vitatták, ez ügyben a magán kegyúr fogalmának megfelelő jogállást foglalja el, s annak a körülménynek, hogy a vallásalapra nézve a vagyongazdálkodó főhatóságot a vallás- és közoktatási miniszterium gyakorolja, nem lehet befolyása a miniszteriumnak az állami kormányhatalomból eredő hatáskörére.

— **Altman Ida** berlini felekezeten kívüli tanítónő állásáról elmozdították atheisztikus tanok hirdetése, a felsőbb hatóságok iránti engedetlenség, erkölcsi és vallási megbízhatatlanság miatt.

— **Házi kincstár.** **Luther M.** evangéliomai egyházi beszédei (Hauspostillen) *magyar* fordításban 130 nagy negyedret ív, diszes aranynyomású kötésben, művészi képekkel illusztrálva, példányonként **12 frtért**, (lelkészeknek, tanítóknak, valamint több példány megrendelése esetén: 10 frt.) *esetleg részletfizetésre* is megrendelhető a fordítónál **Zábrák Dénes** soproni ev. lelkésznél. Ugyanott kapható: „*Krisztus az én életem*“ egyházi beszédek. *I. k. 3 frt; II. k. 2 frt 50 kr.*

TARTALOM-JEGYZÉK: A lekipásztori gond régi kipróbált eszközeiről. Gergely Károly. — Szegény lelkészek. György Endre. — Tanügy: Két határozat ismertetése. A—B—C. — Egyházi életünket mélyen érdeklő iskolai dolgok. Szücs László. — Közéletünk: A f.-szabolcsi egyházmegye őszi közgyűlése. Bartók Jenő. — Javaslat az egyházi adózásról, a behivataltok fizetések rendezéséről s az egyházfentartási alapok létesítéséről. — Külföldi hírek. — Pályázatok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BACZONI LAJOS.

Szerkesztő-társ: **FERENCZY GYULA.**

Pályázat

a *pettyéni* ev. ref. lelkész-tanítói állomásra, mely kettős hivatalnak évi javadalma készpénzben és földhaszonban 900 frtra van értékelve.

Az állomás választás után azonnal elfoglalandó.

Pályázati kérvények és bizonyítványok *f. évi november 15-éig* nt. **Bencsik István** esperes urhoz N.-Paládra küldendők.

Debreczen, 1897. október 11-én.

KISS ÁRON,
püspök.

Pályázat lelkészi állásra.

A *felsőszabolcsi* ev. ref. egyházmegyébe bekebelezett *kércsi* ev. ref. lelkészi állásra pályázat hirdettetik.

Ezen állás jövedelme — a díjlevél szerint — 605 frtra van értékelve s ezen fizetésért lelkész, az állami iskola szervezéséig, a tanítói és kántori teendők végzésére is köteleztetik. Megjegyzendő azonban,

hogy azon esetre, ha tanítói képesítéssel is bíró lelkész választatnék meg, az illető a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által a tanító fizetésére már engedélyezett 231 frtnak is élvezetében léphet.

Pályázati kérvények minősítvény s esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvánnyal **Görömbei Péter** espereshez, *1897. november 10 ig* Nagy-Kállóba küldendők.

Az állomás a választás után azonnal elfoglalandó.

Kelt Debreczen, 1897. okt. 12.

KISS ÁRON,
püspök.

Pályázat tanári állásra.

A *hódmező-vásárhelyi* állami segélyben részesülő ev. reform. főgymnasiumban egy *ó-classica-philologiai* rendes tanári állásra pályázat hirdettetik. E tanszék betöltése a fenntartó egyház előjáróságának kijelölése alapján a nmélt. vallás és közoktatásügyi miniszteriumot illeti.

Megjegyezzük, hogy a megválasztott tanár főntebb megjelölt tanszaka: a latin és görög nyelv és irodalom tanítása mellett szükség esetében a tanszakával rokon más tantárgyak tanítására is köteles vállalkozni. Heti tanóráinak száma 20-ig emelkedhetik.

A rendes tanári szék javadalmazása 1200 frt. törzsfizetés, 250 frt lakbér és öt ízben emelkedhető ötödéves pótlék, évnegyedi részletekben előre kiszolgáltatta. Megjegyezzük, hogy főgymnasiumunkban a lakbér és ötödéves pótlék illetéken felül van négy 1400 frt és szintén négy 1600 frt törzsfizetéssel díjazott tanári állás, a melyre az előléptetés az állammal kötött szerződés értelmében történik.

A rendes tanár állásában egy évi próbaidő után állandósíttatik. A megválasztott rendes tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek a törvény értelmében jogos és kötelezett tagja.

Ha azonban e tanszékre oklevéllel nem bíró helyettes tanár alkalmaztatik, egy, esetleg két évre helyettes tanár választatik. Ennek évi díjazása 900 frt évnegyedi részletekben előre kiszolgáltatta.

Ugy a rendes, mint a helyettes tanári állásra csupán ev. ref. vallású egyén választatik. A pályázók életkorukra, vallásukra, végzett tanulmányaikra, képesítésükre, egészségi állapotukra, eddigi szolgálataikra és hadi kötelezettségi viszonyaikra vonatkozó okleveleiket és igazolványaikat a *f. é. november 6-ig* bezárólag alólírotthoz küldjék be. A megválasztott tanár hivatalát kineveztetése után azonnal és pedig a rendes tanár szaktárgya köréből választott, később tartandó székfoglaló értekezéssel köteles elfoglalni.

Hódmező-Vásárhelyen, 1897. okt. 11.

Szeremlei Sámuel,

a fentartó egyház lelkész-elnöke.

1—2